

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
20/5435 -

Dato
.09.2020

Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 2491 fra Sylvi Listhaug om grensehandel

Jeg viser til brev av 3. september fra Stortingets president vedlagt følgende spørsmål fra stortingsrepresentanten Sylvi Listhaug:

«Hvor mange flere arbeidsplasser vil Norge kunne få av å redusere avgiftene på henholdsvis brus, sukkervarer, vin og øl til svensk nivå, og hvor stor andel av avgiftskuttene vil man få tilbake til statskassen gjennom at mer av omsetningen skjer i Norge fremfor i våre naboland?»

Begrunnelse:

Corona-situasjonen førte ifølge E24 til at Vinmonopolet hadde 70 prosent salgsøkning i Viken i mai sammenlignet med året før, samtidig som norske bryggerier rapporterte om 36,9 prosent økning i salget av brus og 20 prosent økning i salget av øl. Tallene for første halvår viser ifølge E24 at Vinmonopolet har hatt en salgsøkning på 49 prosent i Viken, og at de fem kommunene som topper salgslisten er Kongsvinger (161% økning), Halden (120%), Sarpsborg (111%), Hvaler (94%) og Fredrikstad (93%). Man ser også store utslag i enkeltbutikker som selger dagligvarer langs grensen, og ifølge en sak på nrk.no av 5. august økte omsetningen på matbutikken Meny på Kongsvinger med 60 prosent da grensen stengte, noe som har ført til at de bare i denne butikken har ansatt 7 nye personer. Vi registrerer at Høyres programkomité nå også har innsett det FrP har sagt i mange tiår, nemlig at det norske avgiftsnivået er en stor utfordring for norsk næringsliv og at avgiftskutt vil gi flere arbeidsplasser og økte inntekter i Norge.»

Svar:

Det er flere forhold som har betydning for omfanget av grensehandel. Forskjeller i avgiftsnivå har betydning, men det er også andre forhold som påvirker omfanget, som et generelt høyere kostnadsnivå i Norge enn i Sverige, tilgjengelighet og vareutvalg.

På oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet og Finansdepartementet har Statistisk sentralbyrå gjennomført en pilotundersøkelse for å få mer informasjon om grensehandel. Undersøkelsen antyder at drøyt 50 pst. av beløpet som ble brukt på grensehandel av varer i september 2019, var kjøp av produkter som er høyt avgiftsbelagt i Norge sammenlignet med Sverige. Rundt en tredjedel gikk til mat- og dagligvarer. Dette er varer som i liten grad er berørt av særavgifter. For slike varer bidrar det høye norske tollvernet til grensehandel. Også andre varer uten særavgifter, som klær, sko og kosmetikk, utgjør en betydelig andel av grensehandelen. SSBs rapport er lagt ut på SSBs nettside: <https://www.ssb.no/varehandel-og-tjenesteyting/artikler-og-publikasjoner/attachment/408443?ts=16f7a1f0190>

Stengte grenser har medført økt omsetning innenfor Norges grenser av varer som er særlig utsatt for grensehandel. Hvor mye av dette som skyldes stans i grensehandelen, er usikkert. I tillegg til langt færre dagsturer med grensehandel, har reiserestriksjonene redusert antall feriereiser til utlandet med 96 pst. i 2. kvartal i år sammenlignet med samme periode i 2019. Samtidig har feriereiser innenlands økt kraftig. Dermed er også tax free-handelen sterkt redusert. Veksten i handel av dagligvarer og alkohol i Norge etter at reiserestriksjonene ble innført i midten av mars, kan heller ikke tilskrives stengte grenser alene. Nedstengte kantiner, restauranter og utesteder, har trolig også bidratt til økningen i varehandel i perioden.

Når en skal vurdere nivået på avgiftene på grensehandelsutsatte varer som alkohol og tobakksvarer, må en se hen til at slike avgifter dels er motivert ut fra et ønske om å begrense forbruket. Reduserte avgifter kan føre til økt forbruk, med økte helsemessige og sosiale kostnader som resultat. Samtidig må ikke avgiftsnivået bli så høyt at negative og utilsiktede virkninger på grensehandel og annen uregistrert omsetning blir for store.

Statens inntekter i 2019 fra avgiftene på øl, vin, sjokolade- og sukkervarer, alkoholfrie drikkevarer og drikkevareemballasje, fremgår av tabell 1. Av disse varene er det kun øl og vin som er ilagt særavgift i Sverige. Tabellen viser også hvor mye dagens norske avgifter må reduseres for å komme på svensk nivå. Ved omregningen er det lagt til grunn en valutakurs tilsvarende gjennomsnittskurs hittil i 2020. I beregningene ligger det til grunn at øl og vin inneholder henholdsvis 4,5 og 12 volumprosent alkohol.

Tabell 1. Inntekter fra utvalgte særavgifter i 2019. Mill. kroner

	Statens inntekter	Endring for å komme på svensk nivå
Avgift på øl*	5 654	-60 pst.
Avgift på vin**	5 097	-57 pst.
Avgift på sjokolade- og sukkervarer	1 528	-100 pst.
Avgift på alkoholfrie drikkevarer***	3 054	-100 pst.
Avgift på drikkevareemballasje	2 148	-100 pst.

Kilde: Statsregnskapet og Skatteetaten

* Inntektsbevilgning for avgift på alkohol vedtas samlet. Kilde er inntektsoppgave for innbetalt avgift på øl.

** Inntektsbevilgning for avgift på alkohol vedtas samlet. Kilde er fastsatt avgift for vin.

*** Avgiften ble redusert til prisjustert 2017-nivå fra 1. juli 2020. Årlig provenytnap er anslått til 880 mill. kroner. Statens inntekt fra denne avgiften er derfor nå på et lavere nivå enn det som fremgår av tabellen.

Årlig provenytnap av å redusere avgiftene i tabell 1 til svensk nivå, kan anslås til i størrelsesorden 12 mrd. kroner. I beregningen er det tatt hensyn til at reduserte innenlandske avgifter vil øke innenlandsk etterspørsel etter de berørte produktene. Det understrekes at usikkerheten er stor i beregninger for så store satsendringer som det her er snakk om. En slik endring vil bidra til redusert grensehandel av øl, vin, sjokolade, godterier og brus. Hvor stor endringen i samlet grensehandel vil bli, er imidlertid usikkert. Som nevnt over kan avgiftsforskjeller bare forklare deler av grensehandelen. Ifølge SSBs pilotundersøkelse utgjør varer som berøres av en slik avgiftslettelse, kun om lag en tredjedel av samlet verdi av grensehandelen av varer.

Departementet har ikke anslag på hvilken effekt endringen eventuelt ville hatt på norske arbeidsplasser. Innenfor en gitt oljepengebruk måtte en slik avgiftslettelse finansieres gjennom kutt i utgifter eller økning i andre skatter eller avgifter. Det er grunn til å anta at en ombytting av avgifter og skatter vil bety lite for den samlede sysselsettingen, og først og fremst påvirke den bransjemessige og geografiske fordelingen av sysselsettingen.

Med hilsen

Jan Tore Sanner